

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

**Навчально-науковий інститут психології та
суспільних наук
Кафедра політичних наук і права**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни
«ПУБЛІЧНА ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини
спеціальності С2 Політологія
ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні
студії»

Укладач:
Музиченко Г. В., д. політ.н., проф.

Одеса –2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 1 від 26.08.2025 року)*

Рецензенти:

Палінчак М. М., доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету.

Узун Ю. В., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Публічна влада та управління» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини С2 Політологія ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії». Укладач: Музиченко Г. В. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2025. 70 с. (3,08 д.а.)

Методичні рекомендації укладені відповідно до освітньо-професійної програми «Політологія. Українські та європейські політичні студії» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини за спеціальністю С2 Політологія.

У рекомендаціях висвітлено основні завдання щодо організації практичних занять та самостійної роботи з дисципліни здобувачами відповідної освітньої програми з урахуванням сучасних підходів до навчання у закладах вищої освіти. Методичні вказівки орієнтовані на розвиток практичних навичок, критичного мислення, відповідального ставлення до суспільних викликів і формування активної громадянської позиції.

Ключові слова: публічна влада, державна влада, публічне управління, органи виконавчої влади, громадянськість, ефективність та результативність влади

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Структура навчальної дисципліни	9
2. Теми практичних занять та самостійної роботи	17
3 Змістовий модуль 1. Публічна влада в сучасних політичних системах.	23
4. Змістовий модуль 2. Політичний вимір публічного управління	34
5. Змістовний модуль 3. Сучасні виклики в сфері публічної влади та управління	
6. Критерії оцінювання	43
7. Перелік питань до іспиту	63
Рекомендовані джерела інформації	66

ПЕРЕДМОВА

Вивчення дисципліни «Публічна влада та управління» є обов'язковим освітнім компонентом, передбаченою освітньо-професійною програмою «Політологія. Українські та європейські політичні студії» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю С2 Політологія. Вивчення цієї навчальної дисципліни забезпечує глибоке розуміння того, як влада функціонує на практиці, а не лише в теорії. Це дозволяє політологам вийти за межі абстрактних концепцій і аналізувати реальні процеси, що формують суспільство.

Для багатьох політологів майбутня кар'єра пов'язана з публічною владою, державним сектором, неурядовими організаціями або аналітичною роботою. Знання основ публічної влади та управління є необхідною умовою для успішної роботи на цих посадах. Це дозволяє розуміти бюджетні процеси, процедури прийняття рішень, управління людськими ресурсами та інші аспекти, що є частиною повсякденної роботи у сфері публічної політики. Таким чином, ця дисципліна не лише збагачує академічні знання, а й надає конкретні професійні компетенції.

Мета навчальної дисципліни «Публічна влада та управління» полягає у формуванні теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння і аналізу сучасної системи публічної влади та управління в Україні та світі, критично аналізувати процеси, що відбуваються у сфері публічної влади, а й застосовувати отримані знання для розробки стратегій управління, оцінки ефективності політик та участі в реформуванні системи публічного управління.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПРН 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПРН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПРН 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

ПРН 11. Професійно виконувати у практичній діяльності функції фахівця-політолога відповідно до особливостей політичних відносин між акторами та інститутами в Європі (на міжнародному, національному, регіональному рівнях) та впливу інтеграційних процесів на владні відносини, урядування, політичні інститути з урахуванням політичної природи Європейського Союзу та його політик у різних сферах і місця України в них.

Очікувані результати навчання дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- поняття, види, форми та ознаки публічної влади, а також її співвідношення з соціальною та політичною владою;
- відмінності між державною та муніципальною владою, їхні спільні риси та функції;
- систему та класифікацію органів публічної влади в Україні, їхню організаційну структуру та функції;
- ключові аспекти організації роботи Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Уповноваженого з прав людини, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування;
- принципи багаторівневого управління, організаційно-функціональну структуру виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- механізми взаємодії громадськості з органами публічного управління, форми її участі, а також основні положення Національної стратегії розвитку громадянського суспільства;
- основи теорії та моделі прийняття управлінських рішень, вплив інформаційних технологій та цифровізації на цей процес;
- принципи доброго врядування (good governance), сутність антикорупційної політики, світові стандарти та вітчизняні реалії, механізми запобігання політичній корупції;
- критерії та поняття ефективності, результативності та продуктивності в діяльності органів публічної влади, методи моніторингу якості управління та управлінського аудиту;
- сучасні технології та підходи до управління, зокрема управління змінами, інноваціями, проєктний підхід та механізми державно-приватного партнерства.

уміти:

- аналізувати та оцінювати діяльність органів публічної влади та управління з позицій політології;
- визначати ключові напрями здійснення публічної влади та її функції в Україні;
- критично оцінювати законотворчу діяльність та ефективність роботи Верховної Ради, а також інших центральних органів влади;
- розрізняти та застосовувати механізми взаємодії між різними рівнями публічного управління, зокрема в умовах децентралізації;
- розробляти та обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення форм участі громадськості в публічному управлінні;
- застосовувати на практиці технології прийняття управлінських рішень, враховуючи особливості їх регулювання та вплив цифровізації;
- оцінювати ефективність антикорупційних програм та імплементувати механізми запобігання політичній корупції;
- проводити управлінський аудит та моніторинг якості роботи органів публічної влади, використовуючи визначені критерії;
- застосовувати сучасні управлінські підходи (управління змінами, проєктний підхід, інноваційне управління) для реформування та підвищення ефективності діяльності державних інституцій;
- обґрунтовувати доцільність використання різних форм взаємодії між владою та суспільством, зокрема державно-приватного партнерства.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності:**

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК03. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.

СК08. Здатність застосовувати методологію, обирати та адаптувати дослідницький дизайн у сфері політології та виконувати політологічні дослідження з презентацією результатів.

СК11. Здатність комплексно аналізувати українсько-європейські владно-політичні відносини та розуміти особливості функціонування публічної політики, політичних інститутів та процесів в Україні та Європі.

Політика використання ІІІ під час укладання видання

Під час підготовки методичних рекомендації до організації та проведення практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Публічна влада та управління», а саме при формулюванні деяких питань для обговорення під час дискусії на практичних заняттях було задіяно допоміжний інструмент штучного інтелекту Gemini. Усі тексти (питання), під час написання яких використовувалися технології штучного інтелекту, перевірені та відредаговані автором особисто.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Публічна влада в сучасних політичних системах.

Тема 1. Публічна влада та її складові.

Поняття та види публічної влади. Форми та ознаки публічної влади. Публічна влада як вид соціальної та різновид політичної влади. Державна влада та влада місцевого самоврядування. Спільні та відмінні риси державної та муніципальної влад.

Напрями здійснення публічної влади. Функції держави та напрями публічної влади в Україні: політична, державна, патронатна, безпекова, правнича, муніципальна.

Система органів публічної влади в Україні, їх класифікація.

Тема 2. Організація діяльності органів публічної влади

Характеристика та ключові аспекти організації роботи органів публічної влади. Законотворча діяльність. Організація роботи Верховної Ради України. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Організація роботи Президента України. Організація роботи Рахункової палати України та Ради національної безпеки і оборони України.

Організація діяльності Кабінету Міністрів України. Організація роботи центральних органів виконавчої влади в Україні. Організація діяльності місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування.

Організація роботи представницьких органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Організація роботи депутатів місцевих рад. Виконавчі органи місцевих рад та організація їхньої роботи.

Змістовний модуль 2. Політичний вимір публічного управління

Тема 3. Багаторівневе управління як прояв публічного управління.

Система органів публічного управління та адміністрування. Організаційно-функціональна структура системи виконавчої влади в Україні. Центральні органи виконавчої влади. Регіональні органи виконавчої влади. Обласні та місцеві державні військові адміністрації: правовий статус, обсяг компетентності, зона впливу, взаємини з місцевим населенням. Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування в Україні. Об'єднані територіальні громади.

Тема 4. Участь громадськості у публічному управлінні.

Територія як об'єкт публічного управління. Особливості територіальної основи організації публічного управління в Україні. Механізми взаємодії в системі публічного управління. Напрями, цілі та результати децентралізації та

реформування територіальної організації влади в Україні у 2014-2021 рр. Форми участі громадськості у публічному управлінні. Основні положення національної стратегії розвитку громадянського суспільства, роль органів публічного управління в її реалізації.

Тема 5. Технології прийняття рішень у публічному управлінні.

Основні положення теорії прийняття управлінських рішень. Моделі і методи прийняття рішень в публічному управлінні. Особливості прийняття органами публічного управління регуляторних рішень. Вплив інформаційних технологій на публічне управління, його цифровізація. Прийняття управлінських рішень в період воєнного стану. Медіація і практика прийняття рішень в умовах конфлікту.

Змістовний модуль 3. Сучасні виклики в сфері публічної влади та управління

Тема 6. Антикорупційний вимір функціонування публічної влади в суспільстві.

Принципи та концепція доброго врядування (good governance). Добросесне врядування. Антикорупційна діяльність як функція органів публічної влади. Антикорупційна політика в державі: світові стандарти та вітчизняні реалії. Антикорупційні програми органів влади та місцевого самоврядування. Політична корупція та механізми її запобігання.

Тема 7. Ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади та управління.

Поняття та критерії ефективного управління. Співвідношення понять ефективність, результативність, продуктивність. Ключові принципи ефективного та результативного публічного управління. КРІ в роботі органів публічної влади та управління. Сучасні підходи до встановлення КРІ проєктів, відділів та служб, посадовців. Критерії та показники оцінки ефективності та результативності. Моніторинг якості управління. Оцінка результатів роботи органів публічної влади та управління. Підходи та критерії виміру результатів роботи, процесу та наслідків роботи органів публічної влади та управління. Управлінський аудит. Шляхи підвищення ефективності та результативності діяльності органів публічної влади в Україні

Тема 8. Сучасні технології, методи та підходи до організації роботи органів публічної влади та управління.

Управління змінами. Реформи та основні правила та технології їх здійснення. Управління інноваціями та інноваційне управління в органах влади. Проєктний підхід до управління та реформування основних галузей життєдіяльності. Пошук джерел фінансування для проєктів розвитку. Державно-

приватне партнерство та інші форми взаємодії органів публічної влади та суспільства. Використання великих даних (Big Data) та штучного інтелекту (AI) у прийнятті рішень органами публічної влади: етичні, політичні та управлінські виклики.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	с.р.	інд.
Змістовий модуль 1. Публічна влада в сучасних політичних системах.					

Тема 1. Публічна влада та її складові.	12	2	2	8	
Тема 2. Організація діяльності органів публічної влади	14	2	4	8	
Разом за змістовним модулем 1	26	4	6	16	

Змістовий модуль 2. Політичний вимір публічного управління

Тема 3. Багаторівневе управління як прояв публічного управління.	14	2	4	8	
Тема 4. Участь громадськості у публічному управлінні.	12	2	4	6	
Тема 5. Технології прийняття рішень у публічному управлінні	12	2	2	8	
Разом за змістовим модулем 2	38	6	10	22	
Тема 6. Антикорупційний вимір функціонування публічної влади в суспільстві.	12	2	2	8	
Тема 7. Ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади та управління	12	2	2	8	
Тема 8. Сучасні технології, методи та підходи до організації роботи органів публічної влади та управління.	12	2	4	6	
Разом за змістовим модулем 3	36	6	8	22	
ІНДЗ	20				20
Усього годин	120	16	24	60	20

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Семінар.</i> Публічна влада та її складові.	2
2	<i>Семінар.</i> Організація діяльності органів публічної влади	2
3	<i>Семінар-дискусія.</i> Особливості роботи органів публічної влади в умовах війни	2
4	<i>Семінар.</i> Багаторівневе управління як прояв публічного управління.	2
5	<i>Семінар-дискусія з елементами кейс-стаді.</i> Особливості управління тимчасово окупованими територіями.	2
6	<i>Семінар.</i> Участь громадськості у публічному управлінні.	2
7	<i>Семінар-практикум.</i> Технології прийняття рішень у публічному управлінні	2
8	<i>Семінар-практикум із використанням симуляційних кейсів.</i> Прийняття рішень у кризових умовах: діалог влади, бізнесу та громади.	2
9	<i>Семінар.</i> Антикорупційний вимір функціонування публічної влади в суспільстві.	2
10	<i>Семінар-практикум.</i> Ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади та управління	2
11	<i>Семінар-дискусія.</i> Сучасні технології, методи та підходи до організації роботи органів публічної влади та управління.	2
12	<i>Круглий стіл.</i> Стійкість та адаптивність публічного управління в умовах війни: досвід України та світові практики.	2
Усього		24

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1	Тема 1. Публічна влада та її складові.	8		Індивідуальна,

2	Тема 2. Організація діяльності органів публічної влади	8		групова співбесіда, усне опитування, виконання практичних завдань
3	Тема 3. Багаторівневе управління як прояв публічного управління.	8		
4	Тема 4. Участь громадськості у публічному управлінні.	6		
5	Тема 5. Технології прийняття рішень у публічному управлінні	8		
6	Тема 6. Антикорупційний вимір функціонування публічної влади в суспільстві.	8		
7	Тема 7. Ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади та управління	8		
8	Тема 8. Сучасні технології, методи та підходи до організації роботи органів публічної влади та управління.	6		
Усього		60		

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Вид ІНДЗ (тези, доповідь з презентацією, аналітичний аналіз дежурел, проходження онлайн-курсу тощо) та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається.

На виконання ІНДЗ, незалежно від форми здобуття освіти (очна, заочна) та обраного виду, відводиться 20 годин самостійної роботи студента.

Рекомендована тематика ІНДЗ:

з/п	Тематика	Кількість годин
		Денна форма
1	Цифрова трансформація публічної влади: можливості та ризики для демократії.	
2	Децентралізація влади: баланс між ефективністю та єдністю держави.	
3	Публічна влада та права людини: пошук балансу в умовах безпекових викликів.	

4	Моделі організації публічної влади в Україні та інших європейських країнах: порівняльний аналіз.	
5	Вплив європейських стандартів на правове регулювання компетенції органів публічної влади в Україні	
6	Вплив цифрових технологій на трансформацію форм та методів діяльності органів публічної влади.	
7	Вплив євроінтеграційних процесів на реформування системи виконавчих органів влади в Україні.	
8	Децентралізація влади в Україні та її вплив на діяльність органів місцевого самоврядування.	
9	Вплив реформи судової системи на ефективність правосуддя в Україні.	
10	Роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад.	
11	Децентралізація як інструмент розвитку багаторівневого управління та його вплив на якість публічних послуг.	
12	Роль громадських організацій у адвокації інтересів суспільства.	
13	Електронні інструменти громадської участі в публічному управлінні України: потенціал та реалізація.	
14	Культура громадянської участі та її вплив на якість публічного управління в Україні: порівняльний аналіз регіональних відмінностей.	
15	Інклюзивність існуючих механізмів участі громадськості (публічні консультації, громадські слухання, електронні петиції) в Україні.	
16.	Виклики цифровізації участі: від «е-демократії» до «інформаційних бульбашок» та поляризації.	
17	Роль громадськості в постконфліктному управлінні та відновленні: виклики легітимності та довіри.	
18.	«Постправда» та прийняття державно-управлінських рішень.	
19	«Відкритий уряд» та його обмеження.	
20	Прийняття рішень у постійно змінному середовищі (VUCA-світ).	
21	Культура доброчесності в публічному управлінні: виклики формування та інструменти імплементації в Україні.	
22	Інститут викривачів корупції (whistleblowers) як інструмент громадянського контролю.	
23	Вплив партисипативних практик (громадські бюджети, консультації, петиції) на підвищення результативності	

	місцевого самоврядування в умовах децентралізації в Україні.	
24	Кроскультурний аналіз застосування показників ефективності (KPIs) у державному секторі: порівняння досвіду скандинавських країн та країн Центральної та Східної Європи (включно з Україною).	
25	Використання великих даних (Big Data) та штучного інтелекту (AI) у прийнятті рішень органами публічної влади: етичні, політичні та управлінські виклики.	
26	Управління проєктами в публічному секторі.	
27	Грантова та фандрейзингова діяльність органів публічної влади та управління.	
28	Європейські програми допомоги країнам-кандидатам на вступ в ЄС: можливості та перспективи для України.	
29	INRERREG та можливості для регіонів України участі в його проєктах.	
30	Ефективність та результативність проєктної діяльності в публічному секторі в Україні.	
	Разом	20

ПЕРЕЛІК рекомендованих онлайн-курсів:

1. Децентралізація: від патерналізму до відповідального розвитку. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DC101+2019_T3/about
2. Взаємодія органів державної влади з громадськістю. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IAP101+2019_T3/about
3. Гендерно орієнтовне врядування. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:NDI_EdEra+1.2+2022/about
4. Візуй професійно! URL: <https://study.nazk.gov.ua/kursi/courses/vizuj-profesijno/>
5. Механіка реформ. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+MR101+2018_T3/about
6. Децентралізація в Україні – теорія та практика. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DC101+2017_T4/about

7. Публічні консультації. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:NACS_NDI_EDERA+PC101+2019/about
8. Навички діалогу та медіації для потреб публічної служби. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:OSCE_EDERA+Med_101+2020/about
9. PRO парламент: навіщо нам депутати. URL: <https://vumonline.ua/course/pro-parliament-why-do-we-need-deputies/>
10. Громадський контроль за владою. URL: <https://vumonline.ua/course/public-control-over-power/>
11. Громадськість та влада: дієві механізми впливу. URL: <https://vumonline.ua/course/public-and-government/>
12. Візія майбутнього: відбудова громад на прикладі Маріуполя. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/vision-of-the-future/>

Примітка: здобувач вищої освіти має обрати будь-який або декілька із запропонованих, або знайдений самостійно онлайн-курс та пройти його у найбільш зручний для нього час. Для зарахування його як виконаного ІНДЗ необхідно надати електронний сертифікат (завантажити в Тімс). Зверніть увагу, що на генерування сертифікату освітні платформи декларують термін до 3 робочих днів.

2. ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

ПУБЛІЧНА ВЛАДА В СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ.

Тема 1. Публічна влада та її складові.

Практичне заняття 1. Публічна влада та її складові (2 год.)

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття та види публічної влади.
2. Форми та ознаки публічної влади.
3. Напрями здійснення публічної влади
4. Система органів публічної влади в Україні

Питання для обговорення:

1. Які основні ознаки відрізняють публічну владу від інших форм соціальної влади?
2. Охарактеризуйте основні види публічної влади та наведіть приклади їхньої реалізації в сучасних державах.
3. Які функції виконує публічна влада в суспільстві? Які основні принципи організації та функціонування публічної влади в демократичних державах?
4. Які основні джерела легітимності публічної влади?
5. Які основні форми публічної влади ви знаєте, та які їхні ключові характеристики?
6. Проаналізуйте, як концепція "електронного урядування" змінює форми та методи здійснення публічної влади.
7. Які правові механізми існують для обмеження та контролю публічної влади в демократичному суспільстві?
8. Які основні напрями здійснення публічної влади в сучасних державах?
9. Які напрями здійснення публічної влади набувають першочергового значення в період війни?
10. Дайте визначення поняттю «система органів публічної влади».
11. Які спільні та відмінні риси притаманні основним органам публічної влади в Україні?
12. Які напрями удосконалення (реформування) системи органів публічної влади в Україні можна окреслити в сучасній Україні на найближчу перспективу?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Цифрова трансформація публічної влади: можливості та ризики для демократії.
2. Децентралізація влади: баланс між ефективністю та єдністю держави.
3. Громадянське суспільство та публічна влада: партнерство чи протистояння?
4. Публічна влада та права людини: пошук балансу в умовах безпекових викликів.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Яковлева Л. Парадокси легітимності інститутів публічної влади. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2020. Випуск 28, с. 218-223. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/28_2020/31.pdf
2. The role and purpose of Local Government. URL: <https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/25724/03chapter3.pdf?sequence=4/1000>
3. Pansardi, P., 2016. Democracy, domination and the distribution of power: Substantive Political Equality as a Procedural Requirement. *Revue internationale de philosophie* n° 275, 91–108.. <https://doi.org/10.3917/rip.275.0091>

Практичне заняття 2. Організація діяльності органів публічної влади

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Системно-структурна організація діяльності органів публічної влади в Україні
2. Правове регулювання та співвідношення функцій і компетенції органів публічної влади.
3. Система форм та методів діяльності органів публічної влади.
4. Особливості організації та діяльності органів публічної влади в Україні та організації взаємодії між ними.
 - 4.1. Особливості організації та діяльності Верховної ради України (законотворчість).
 - 4.2. Інститут президенства та особливості його реалізації в сучасних системах публічної влади.
 - 4.3. Особливості організації виконавчих органів влади (публічне адміністрування).

4.4. Органи правосуддя та їх місце в системі публічної влади.

4.5. Органи місцевого самоврядування та їх місце в системі публічної влади.

Питання для обговорення:

1. Які основні гілки публічної влади існують в Україні?
2. Поясніть принципи організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.
3. Що таке "компетенція" органу публічної влади?
4. Які основні джерела правового регулювання діяльності органів публічної влади в Україні?
5. Які існують критерії розмежування функцій та компетенції між різними органами публічної влади?
6. Яка роль Конституції України у визначенні компетенції органів публічної влади?
7. Які правові наслідки виходу органу публічної влади за межі своєї компетенції?
8. Які основні форми діяльності органів публічної влади вам відомі?
9. Порівняйте методи державного регулювання в різних сферах суспільного життя (наприклад, економіка, освіта, охорона здоров'я).
10. Які основні етапи законодавчого процесу в Україні?
11. Проаналізуйте роль громадськості та експертного середовища у процесі підготовки та прийняття законів в Україні.
12. Які форми законодавчої діяльності Верховної Ради України ви знаєте?
13. Оцініть ефективність механізму подолання вето Президента України на прийнятті Верховною Радою України закони.
14. Які особливості законодавчого процесу у сферах європейської інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС?
15. Проаналізуйте вплив історичних, культурних та соціально-економічних факторів на формування інституту президентства в Україні.
16. Оцініть роль президента у забезпеченні національної безпеки та зовнішньої політики держави.
17. Охарактеризуйте основні принципи організації та діяльності виконавчих органів влади в Україні.
18. Порівняйте моделі організації виконавчої влади в різних країнах світу (наприклад, президентська, парламентська, змішана).
19. Які основні функції органів правосуддя в демократичній державі?

20. Проаналізуйте роль судової влади у забезпеченні верховенства права та захисті прав людини.
21. Як органи правосуддя взаємодіють з іншими органами державної влади?
22. Які форми участі громадян у діяльності органів місцевого самоврядування вам відомі?
23. Що впливає на характер взаємин між органами місцевого самоврядування та органами державної влади?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Моделі організації публічної влади в Україні та інших європейських країнах: порівняльний аналіз.
2. Вплив європейських стандартів на правове регулювання компетенції органів публічної влади в Україні
3. Вплив цифрових технологій на трансформацію форм та методів діяльності органів публічної влади.
4. Роль громадського контролю у формуванні та реалізації методів діяльності органів публічної влади.
5. Законотворча функція Президента: за та проти.
6. Вплив євроінтеграційних процесів на реформування системи виконавчих органів влади в Україні.
7. Вплив реформи судової системи на ефективність правосуддя в Україні.
8. Роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад.
9. Децентралізація влади в Україні та її вплив на діяльність органів місцевого самоврядування.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Шостак А. Законотворчість по-українськи: хто та як пише проекти законів. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/2682/>
2. Шостак А. Як експерти можуть долучатися до законотворчої діяльності? URL: <https://uplan.org.ua/analytics/iak-eksperty-mozhut-doluchatysia-do-zakonotvorchoi-diialnosti-v-ukraini/>

Практичне заняття 3. Особливості роботи органів публічної влади в умовах війни

Форма проведення: Семінар-дискусія.

План семінару-дискусії:

1. Перерозподіл повноважень та координація між органами влади в період війни.

Питання для дискусії:

- Правові підстави та межа доцільності перерозподілу повноважень між органами влади під час воєнного стану.
- Як війна впливає на розподіл повноважень між центральними та місцевими органами влади?
- Які механізми координації є найбільш ефективними в умовах кризи, і як уникнути дублювання функцій та конфліктів?

2. Адаптація системи публічного управління до надзвичайних умов.

Питання для дискусії:

- Як війна впливає на ефективність роботи органів публічної влади?
- Які зміни необхідно внести в систему публічного управління, щоб забезпечити її стійкість та здатність реагувати на надзвичайні ситуації?

3. Взаємодія з міжнародними організаціями та партнерами.

Питання для дискусії:

- Як війна впливає на відносини між органами публічної влади та міжнародними організаціями?
- Які форми міжнародної допомоги є найбільш ефективними, і як забезпечити її прозорість та підзвітність?

4. Збереження демократичних інститутів та прав людини

Питання для дискусії:

- Як зберегти демократичні інститути та права людини в умовах воєнного стану, коли виникає необхідність обмеження деяких свобод в інтересах національної безпеки?
- Як забезпечити участь громадян у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя та безпеки, в умовах обмежених можливостей для публічних обговорень та зборів?

Список рекомендованих джерел до ЗМ 1:

1. Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. 268 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32378>

2. Бабенко К. А. Феномен біцефалізму виконавчої влади в процесі конституційного розвитку України. URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/434-fenomen-bitsefalizmu-vikonavchoji-vladi-v-protsesi-konstitutsijnogo-rozvitku-ukrajini.html>
3. Біла-Тіунова Л., Білоус-Осінь Т., Тодощак О. Децентралізація публічної влади : навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2023. 66 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.23854>
4. Вагонова О. Г., Горпинич О.В., Чорнобаєв В.В. *Організація діяльності органів державної влади*: навч. посіб. / О.Г. Вагонова,; М-во освіти і науки України, НТУ «Дніпровська політехніка». Д. : НТУ «ДП», 2019. 77 с. URL: <https://pe.nmu.org.ua/ua/studentam/magistr/281/0000%20%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf>
5. Законодавство та законотворчість. Навчальний курс. URL: <https://e-learning.rada.gov.ua/storage/126/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83.pdf>
6. Євсюков Є. В. Правове регулювання повноважень органів виконавчої влади в умовах воєнного стану: компаративний аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 3. С. 98-102. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2024/18.pdf
7. Коляда Т. А., Гук А. О. Принципи організації та діяльності органів публічної влади в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №14 (28). С. 102-110. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/7873/7917>
8. **Крусан А. Р. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. Київ, 2022. № 3 (21). С. 12-22.** URL: <https://ccu.gov.ua/library/suchasnyy-ukrayinsky-konstytucionalizm-v-umovah-voyennogo-stanu>
9. **Савчин М.** Інституційна спроможність під час і після війни. URL: <https://zbruc.eu/node/116584>
10. **Стукан Т. М.** Публічна влада: характеристика, ознаки та форми прояву. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 4 (31). С. 37-41. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2021/4/7.pdf>

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 4. Публічна влада та її складові.

Практичне заняття 4. Багаторівневе управління як прояв публічного управління. (2 год.)

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Сутність публічного управління та адміністрування та механізмів їх реалізації в сучасних державах.
2. Базові закономірності й методологічні основи публічного управління та адміністрування.
3. Сучасні концепції публічного врядування.
4. Інституціоналізація багаторівневого управління

Питання для обговорення:

1. Поясніть, що розуміється під терміном "нова парадигма публічного управління" та чим вона відрізняється від традиційних підходів до державного управління.
2. Назвіть основні принципи, що лежать в основі концепції співуправління.
3. Які переваги та недоліки, на Вашу думку, може мати активна участь громадськості в процесах ухвалення рішень на рівні публічного управління?
4. Опишіть основні механізми та інструменти, які використовуються для залучення громадськості до співуправління (наведіть приклади).
5. Проаналізуйте роль інформаційних технологій у сприянні розвитку співуправління та підвищенні прозорості публічної влади.
6. Які основні виклики та бар'єри постають на шляху впровадження нової парадигми публічного управління та розвитку ефективного співуправління?
7. Як ви вважаєте, чи може співуправління стати ключовим фактором у подоланні корупції та підвищенні довіри громадян до публічної влади? Обґрунтуйте свою точку зору.
8. Що таке громадська рада при органі виконавчої влади? Яка її основна мета?
9. Назвіть основні форми участі громадськості в процесі публічного управління в Україні..
10. Які законодавчі акти в Україні регулюють питання участі громадськості в публічному управлінні?

11. Проаналізуйте основні бар'єри, що перешкоджають ефективній участі громадськості в процесі публічного управління в Україні.
12. Які існують міжнародні стандарти та найкращі практики щодо залучення громадськості до процесу публічного управління? Чи враховуються вони в українському контексті?
13. Зпрогнозуйте майбутні тенденції розвитку участі громадськості в публічному управлінні в Україні в контексті євроінтеграції та розвитку цифрового суспільства. Які нові форми та механізми можуть з'явитися?
14. Наведіть приклади волонтерської діяльності як форми громадської участі під час війни.
15. Які існують обмеження для громадської участі, запроваджені у зв'язку з воєнним станом? Наскільки вони є виправданими з точки зору демократії?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Вплив європейської інтеграції на розвиток багаторівневого управління в Україні.
2. Децентралізація як інструмент розвитку багаторівневого управління та його вплив на якість публічних послуг.
3. Роль громадських організацій у адвокації інтересів суспільства.
4. Електронні інструменти громадської участі в публічному управлінні України: потенціал та реалізація.
5. Культура громадянської участі та її вплив на якість публічного управління в Україні: порівняльний аналіз регіональних відмінностей.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Hooghe, L., & Marks, G. (2003). Unraveling the central state, but how? Types of multi-level governance. *West European Politics*, 26(4), 81-98. URL: https://garymarks.web.unc.edu/wp-content/uploads/sites/13018/2016/09/hooghe.marks_unravelingcentralstate.aps_r_2003.pdf
2. Piattoni, S. (2010). The theory of multi-level governance: Conceptual, empirical, and normative challenges. *Oxford Review of Economic Policy*, 26(1), 118-134. URL: https://www.researchgate.net/publication/290671386_The_Theory_of_Multi-level_Governance_Conceptual_Empirical_and_Normative_Challenges

Практичне заняття 5. Особливості управління тимчасово окупованими територіями.

Форма проведення: Семінар-дискусія з елементами кейс-стаді.

Теми для дискусії:

1. Проблеми міжнародно-правового визначення тимчасово окупованих територій та ключові історичні та сучасні приклади їхнього існування.
2. Поточні виклики та різні моделі управління тимчасово окупованими територіями
3. Міжнародно-правові та гуманітарні аспекти, що стосуються прав людини, власності та культурної спадщини на окупованих територіях.
4. Соціально-економічні, демографічні та культурні наслідки окупації для населення та інфраструктури тимчасово окупованих територій України.

Теми (кейси) для обговорення:

1. Окуповані території України (Крим, Донбас, а також частини Херсонської та Запорізької областей).
2. Ізраїльські окуповані території (Західний берег річки Йордан, Сектор Газа, Голанські висоти, Східний Єрусалим).
3. Північний Кіпр (окупований Туреччиною з 1974 року).
4. Німеччина після Другої світової війни (окуповані зони союзників).
5. Східний Тимор (індонезійська окупація 1975-1999 рр.)

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

3. Акімов А. В. Особливості державного управління в частині тимчасово окупованих територій України. Створення, концепції правових основ, імплементація на практиці. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2024. Вип. 1. С. 26-31. URL: <https://scispace.com/pdf/osoblivosti-derzhavnogo-upravlinnia-v-chastini-timchasovo-s7m68is9t5.pdf>
4. Половинкіна Р. Ю. Правовий статус громадянина на тимчасово окупованій території України. Право та державне управління. 2023. №1. С. 22-26. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2023/3.pdf
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
6. David Kretzmer (2012). The Law of belligerent occupation in the Supreme Court of Israel. URL: <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-885-kretzmer.pdf>

Практичне заняття 6. Участь громадськості у публічному управлінні.

Форма проведення: Семінар

План семінару:

1. Нова парадигма публічного управління і роль громадськості в процесі співуправління.
Участь громадськості в процесі публічного управління в Україні.
3. Специфіка участі громадськості в умовах воєнного стану.

Питання для обговорення:

1. Як концепція "Нового публічного управління" (New Public Management) трансформувалася до "Нового публічного врядування" (New Public Governance) і яка роль громадськості відводиться в останній парадигмі в порівнянні з попередньою?
2. Чи завжди розширення участі громадськості підвищує ефективність публічного управління?
3. Оцініть потенціал та обмеження цифрових інструментів (електронні петиції, онлайн-консультації, е-голосування) для забезпечення "глибинної" участі громадськості у публічному управлінні, а не лише "символічної". Які чинники визначають реальний вплив цих інструментів?
4. Які основні виклики постають перед органами публічної влади у побудові ефективних механізмів співуправління з громадськістю в умовах зростання поляризації суспільства та дезінформації?
5. Охарактеризуйте основні законодавчі та інституційні рамки участі громадськості в публічному управлінні в Україні до 24 лютого 2022 року. Які механізми були найбільш дієвими, а які залишалися переважно декларативними?
6. Проаналізуйте роль та вплив громадських рад при органах виконавчої влади в Україні. Які фактори визначали їхню ефективність чи імітаційний характер, і чи були вони дієвим інструментом співуправління?
7. Які основні перешкоди та бар'єри (як з боку влади, так і з боку громадськості) обмежували повноцінну реалізацію потенціалу участі громадян у публічному управлінні в Україні до повномасштабної війни?
8. Оцініть, чи воєнний стан в Україні сприяв посиленню "горизонтальної" самоорганізації громадськості (волонтерський рух, ТРО) за рахунок послаблення "вертикальних" каналів взаємодії з органами влади, чи, навпаки, ці процеси були взаємодоповнюючими? Наведіть приклади.
9. Як змінюється характер інформаційної взаємодії між органами публічної влади та громадськістю в умовах воєнного стану? Які виклики стосуються забезпечення прозорості та довіри у прийнятті рішень?

10. Розгляньте перспективи збереження та інституціалізації нових форм участі громадськості (наприклад, цифрових платформ для збору даних, координації волонтерської допомоги) у публічному управлінні України після закінчення воєнного стану. Які ризики та можливості це несе?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Інклюзивність існуючих механізмів участі громадськості (публічні консультації, громадські слухання, електронні петиції) в Україні.
2. Участь громадськості як інструмент делегітимізації чи посилення авторитарних режимів.
3. Виклики цифровізації участі: від "е-демократії" до "інформаційних бульбашок" та поляризації.
4. Роль громадськості в постконфліктному управлінні та відновленні: виклики легітимності та довіри.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>
2. Bussu, S., & Bua, A. (Eds.). (2022). *Reclaiming Participatory Governance: Social Movements and the Reinvention of Democratic Innovation*. Routledge. URL: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781000881028_A45826131/preview-9781000881028_A45826131.pdf
3. Lima, V., (2025) "Strengthening Participatory Governance Through Resilience and Tech-Enabled Democratic Innovations", *Journal of Deliberative Democracy* 21(1). doi: <https://doi.org/10.16997/jdd.1613>

Практичне заняття 7. Технології прийняття рішень у публічному управлінні

Форма проведення: Семінар-практикум.

План семінару-практикуму:

1. Історія дослідження процесу прийняття та реалізації рішень.
2. Державно-політичні рішення: сутність та функції.
3. Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття рішень.
4. Процес та технологія прийняття управлінських рішень

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте, як еволюціонувало розуміння раціональності в процесі прийняття рішень – від класичної економічної моделі до концепцій обмеженої

раціональності та "сміттьєвого баку" (garbage can model). Які історичні події чи теоретичні школи сприяли цим змінам?

2. Поясніть сутність поняття "державно-політичне рішення" та назвіть щонайменше три його ключові ознаки, що відрізняють його від приватних чи корпоративних рішень.

3. Розкрийте основні функції державно-політичних рішень у демократичному суспільстві. Як ці функції реалізуються в умовах конфлікту інтересів та багатопартійної системи?

4. Проаналізуйте, чим відрізняється легітимність державно-політичних рішень в умовах демократичного та авторитарного режимів. Які механізми забезпечують або імітують легітимність рішень в обох типах систем?

5. Основні наукові підходи до вивчення прийняття рішень у публічному управлінні.

6. Опишіть базові етапи процесу прийняття управлінського рішення в публічному секторі.

7. Проаналізуйте роль та місце публічних консультацій та залучення громадськості на різних етапах технології прийняття управлінських рішень. Які переваги та ризики це несе для якості рішень?

Теми для самостійного опрацювання:

1. «Постправда» та прийняття рішень.
2. «Відкритий уряд» та його обмеження.
3. Децентралізація та якість рішень.
4. Прийняття рішень у постійно змінному середовищі (VUCA-світ).
5. Медіація та її роль в процесі прийняття рішень в умовах конфлікту.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Гаврилук, О. В. (2022). Державне управління в умовах кризових явищ: механізми прийняття рішень. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, (3), 1-8. DOI: 10.32702/2307-2156-2022.3.1.

Практичне заняття 8. Прийняття рішень у кризових умовах: діалог влади, бізнесу та громади.

Форма проведення: *семінар-практикум з використанням симуляційних кейсів*

Здобувачам вищої освіти для відпрацювання навичок ухвалення рішень у кризових умовах, зокрема пов'язаних із необхідністю відновлення територій України в повоєнний період, пропонується пройти два симуляційні кейси, які

враховують потреби відновлення України, поєднуючи теми участі громадськості та технології прийняття рішень.

Симуляційний кейс 1: «Відбудова житлового кварталу: прозорість та громадський контроль»

Мета: Моделювання процесу прийняття рішень щодо відбудови з акцентом на **прозорості, підзвітності та цифровій взаємодії** між владою та громадою.

Сценарій: Уявіть, що ви — члени спеціально створеної **Комісії з відбудови** у постраждалій громаді. Перед вами стоїть завдання — розробити план реконструкції житлового кварталу, зруйнованого внаслідок бойових дій. Цей проект фінансується міжнародними донорами, і вони висувають жорсткі вимоги щодо **прозорості, підзвітності та залучення громади** до процесу прийняття рішень.

- **Група 1: «Місцева влада»** (голова громади, представники департаменту архітектури). Ваше завдання — розробити технічний план відбудови, враховуючи наявні ресурси, нормативи, а також мінімізацію бюрократичних перешкод. Ви маєте запропонувати, як можна прискорити процес, але водночас забезпечити його відповідність законодавству.

- **Група 2: «Громадські ініціативи»** (ініціативна група мешканців, представники неурядових організацій). Ваше завдання — відстоювати інтереси постраждалих мешканців. Ви використовуєте такі інструменти, як **електронні петиції, громадські слухання та публічні консультації**, щоб вплинути на рішення влади. Ваші ключові вимоги: будівництво енергоефективного житла, збереження зелених зон та врахування потреб маломобільних груп населення.

- **Група 3: «Міжнародні донори та ІТ-експерти»** (представники міжнародного фонду та розробники програмного забезпечення). Ваше завдання — запропонувати цифрові рішення, які забезпечать повну прозорість та контроль за витрачанням коштів. Ви презентуєте ідею створення **єдиної цифрової платформи для відбудови**, де кожен громадянин зможе відстежувати рух коштів, етапи виконання робіт, а також подавати скарги та пропозиції. Ця платформа має стати інструментом для запобігання корупції.

Очікуваний результат: За підсумками обговорення, Комісія має прийняти **регуляторне рішення** щодо механізму відбудови, який поєднає ефективність (швидкість) з демократичністю (прозорість та участь громадськості).

Етапи проведення симуляції:

1. Вступ (5 хвилин):

Викладач коротко описує ситуацію (кейс), пропонує розподіл студентів на групи (Місцева влада, Громадські ініціативи, Міжнародні донори/ІТ-експерти), описує їх роль та завдання.

2. Підготовка в групах (10 хвилин):

1. Група «**Місцева влада**» розробляє презентацію свого проєкту відбудови. Вони готують аргументи на користь швидкого та прагматичного підходу, пояснюють, чому саме такий проєкт обрано.
2. Група «**Громадські ініціативи**» готує перелік своїх вимог та пропозицій. Вони обговорюють, які саме **форми участі громадськості** (опитування, петиції) вони використають, щоб зробити свою позицію вагомішою.
3. Група «**Міжнародні донори/ІТ-експерти**» розробляє концепцію цифрової платформи. Вони мають пояснити, як саме вона працюватиме, які переваги матиме для прозорості та як допоможе запобігти корупції.

3. Засідання Комісії (20 хвилин):

1. Кожна група по черзі презентує свої пропозиції (по 2-3 хвилин на групу).
2. **Модератор** (викладач або призначений студент) слідкує за таймінгом та порядком обговорення.
3. Після кожної презентації відбувається **сесія запитань та відповідей**. Групи ставлять одне одному запитання, обговорюють компромісні рішення. Наприклад, група «Місцева влада» може запитати «Громадські ініціативи», як вони планують фінансувати свої екологічні пропозиції, а «ІТ-експерти» можуть пояснити, як їхня платформа допоможе вирішити проблеми, про які говорить влада.

4. Прийняття фінального рішення (5 хвилин):

Комісія (всі групи разом) проводить голосування або приходять до консенсусу щодо фінального плану відбудови, який має включати елементи від кожної групи. Наприклад, може бути прийнято рішення про будівництво за основним проєктом, але з обов'язковим впровадженням цифрової платформи та механізмів громадського контролю.

5. Підведення підсумків та аналіз (5 хвилин):

Викладач проводить рефлексію. Запитання для обговорення:

1. Які були основні перешкоди на шляху до консенсусу?
2. Наскільки ефективними виявилися запропоновані інструменти участі громадськості?
3. Яку роль відіграла цифрова складова?
4. Чи відповідає прийняте рішення **Національній стратегії розвитку громадянського суспільства**?

Симуляційний кейс 2: «Відновлення критичної інфраструктури: конфлікт інтересів та медіація»

Мета: Практичне відпрацювання **навичок медіації**, аналізу **конфлікту інтересів** та прийняття складних управлінських рішень.

Сценарій: У місті зруйновано один з ключових об'єктів інфраструктури — місцеву котельню. Відновлення вимагає швидких і рішучих дій, оскільки наближається опалювальний сезон. Однак, існує **конфлікт інтересів**. Влада планує відновити котельню за старим проектом, тоді як екологічні активісти наполягають на будівництві нового, більш екологічного об'єкта, який працює на альтернативних джерелах енергії, а представники бізнесу пропонують будівництво іншого типу котельні, що забезпечить більшу економічну ефективність.

- **Група 1: «Міські чиновники»** (представники департаменту енергетики). Ваша мета — відновити опалення до початку сезону, використовуючи перевірені, хоч і застарілі, технології. Ви наголошуєте на необхідності швидкого та прагматичного рішення.

- **Група 2: «Екологічні активісти»**. Ваше завдання — довести, що швидкість не повинна переважати над якістю та екологічністю. Ви використовуєте **громадські слухання та експертні оцінки**, щоб обґрунтувати переваги використання сучасних технологій.

- **Група 3: «Представники бізнесу»** (інвестори). Ваша позиція — запропонувати компромісне рішення, що забезпечить **економічну вигоду** для міста та інвесторів, але водночас буде більш ефективним та сучасним, ніж старий проект.

- **Група 4: «Медіатори та журналісти»**. Ваша роль — не приймати чийсь сторону, а забезпечити відкрите та конструктивне обговорення. Ви модеруєте дискусію, допомагаєте сторонам знайти спільну мову та інформуєте громадськість про різні точки зору через **цифрові медіа-платформи**.

Очікуваний результат: Студенти мають розробити спільне рішення, що врахує потреби всіх сторін, використовуючи **методи прийняття рішень** в умовах конфлікту.

Етапи симуляції:

1. **Вступ (5 хвилин):**

Викладач представляє сценарій: зруйнована котельня, наближення опалювального сезону та суперечності між різними сторонами. Студенти отримують ролі та завдання (Міські чиновники, Екологічні активісти, Представники бізнесу, Медіатори/Журналісти).

2. **Підготовка в групах (10 хвилин):**

1. **Група «Чиновники»** готує презентацію свого проекту, наголошуючи на швидкості та надійності.

2. **Група «Екологи»** розробляє аргументи на користь екологічності та довгострокової перспективи, підкріплюючи їх гіпотетичними даними.

3. **Група «Бізнесмени»** готує комерційну пропозицію, що демонструє економічну вигоду їхнього проекту.

4. **Група «Медіатори/Журналісти»** вивчає позиції всіх сторін та готує запитання, які допоможуть розкрити суть проблеми. Вони також планують, як вони висвітлюватимуть обговорення.
3. **Круглий стіл (20 хвилин):**
 1. **Модератор** (представник групи «Медіаторів») починає засідання.
 2. Кожна група виступає зі своїми пропозиціями (по 2-3 хвилини).
 3. **Дискусія:** Модератор ставить питання та заохочує сторони до діалогу. Наприклад: «До групи «Чиновники»: як ви плануєте вирішити проблему, якщо екологічні норми будуть змінені?». До «Екологів»: «Чи готові ви нести відповідальність, якщо через впровадження вашого проєкту опалювальний сезон почнеться із запізненням?».

Головна мета — не просто обмінятися думками, а знайти спільну точку для компромісу.

4. **Прийняття спільного рішення (5 хвилин):**
 1. Групи, за допомогою медіаторів, намагаються сформулювати спільне рішення, яке задовольнить основні потреби всіх сторін. Наприклад, рішенням може стати комбінований проєкт: відновлення котельні у короткі терміни з одночасним розробленням довгострокового плану переходу на екологічні технології.
5. **Аналіз кейсу (5 хвилин):**
 1. Викладач підбиває підсумки, аналізує застосовані **моделі та методи прийняття рішень**.
 2. Обговорюється роль **комунікації та медіації** у подоланні конфліктів.

Список рекомендованих джерел до ЗМ 2:

1. Технології прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності: конспект лекцій / укладач І. Г. Волинець. Луцьк, 2023. 93 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/23337>
2. Діденко, О. М. Цифровізація прийняття управлінських рішень у публічному секторі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. №1(76), 256-261. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.76.43 .
3. Лазур, Ю. В. Процеси та технології прийняття рішень в публічному управлінні в умовах трансформаційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2023. №1(8), 5-11.

4. Манець С. Система багаторівневого стратегічного планування як елемент модернізації управління регіональним розвитком. *Молодий вчений*, 2025. №2 (133), 130-136. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-2-133-10>
5. Модель аналізу сучасних збройних конфліктів і політичні практики управління конфліктами / Марія Мовчан, Ірина Зайченко, Микола Бондаренко, Роман Ковальчук // *Empirio*. 2024. Т. 1, № 2. С. 65-75. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.65-75>
6. Мазур О. Використання медіації в органах місцевого самоврядування України. *Аспекти публічного Управління*. 2023. №4. Том 11.С. 104-11. DOI: <https://doi.org/10.15421/152359>
7. Негода В. Багаторівневе демократичне врядування як передумова для сталого розвитку. URL: <https://decentralization.ua/news/19417>
8. Русинюк М. М. *Механізми взаємодії публічної влади та громадянського суспільства у процесі реалізації публічної політики України*. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/22.pdf
9. Скопенко А. С., Мостенська Т. Г., Ковтун О. А., Загорулько А. О., Єрьомін М. В. Прийняття управлінських рішень в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №12. С. 87-96. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.12.87>
10. Суворов В. П. Багаторівневе управління в контексті реалізації європейських політик щодо розбудови України на субнаціональному рівні. *Державне будівництво*. 2023. № 1 (33). С. 119–131. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-11>
11. Тертичка В. Врядування в умовах післявоєнної відбудови: як досягти стійкості різноманіття у взаємодії. *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries*, 2023. С. 20-27. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f3f23279-2ea0-4463-8eea-2bb1bfff6e9f3/content>
12. Швець , К.А. Світові моделі управління постконфліктними територіями. Досвід для України. *Політичне життя*. (Чер 2022), 61-69. DOI:<https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.2.10>.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ

Практичне заняття 9. Антикорупційний вимір функціонування публічної влади в суспільстві. (2 год.)

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Політологічний вимір феномену корупції.
 2. Причини та наслідки корупційних практик.
 3. Міжнародні стандарти антикорупційної політики держави.
- Система антикорупційних органів України.

Питання для обговорення:

1. Як відмінності в політичних режимах (демократія, авторитаризм, гібридні режими) впливають на поширеність та форми прояву корупції? Наведіть конкретні приклади.
2. Проаналізуйте взаємозв'язок між рівнем політичної конкуренції та динамікою корупційних процесів у перехідних суспільствах.
3. Яким чином інституційна слабкість (наприклад, неефективна судова система, низька спроможність правоохоронних органів) сприяє вкоріненню корупції як системного явища?
4. Оцініть роль політичних еліт у продукуванні та відтворенні корупційних практик, використовуючи концепції рентоорієнтованої поведінки та захоплення держави.
5. Які політологічні теорії (наприклад, теорія раціонального вибору, теорія культурного детермінізму) найкраще пояснюють стійкість корупції в умовах, коли її негативні наслідки очевидні?
6. Обґрунтуйте, чи є корупція невід'ємним елементом будь-якої політичної системи, чи її можна повністю елімінувати за умов ідеального державного управління та розвиненого громадянського суспільства. Використайте аргументи з різних політологічних шкіл.
7. Проаналізуйте, яким чином низький рівень довіри до державних інститутів та політичних акторів сприяє поширенню корупції в суспільстві.
8. Які соціокультурні фактори (наприклад, традиції, норми поведінки, рівень правової культури) відіграють ключову роль у формуванні толерантності до корупційних практик?
9. Оцініть економічні наслідки корупції для розвитку національної економіки, зокрема її вплив на інвестиційний клімат та конкурентоспроможність.
10. Як корупція підриває легітимність публічної влади та які можуть бути довгострокові політичні наслідки такого підриву?

11. Розгляньте взаємозв'язок між корупцією та тіньовою економікою. Яким чином вони взаємопідсилюються і створюють перешкоди для державного регулювання?
12. Проаналізуйте основні положення Конвенції ООН проти корупції та її значення для формування національних антикорупційних стратегій.
13. Які ключові принципи та вимоги висувають міжнародні організації (наприклад, GRECO, ОЕСР) до національних законодавств у сфері боротьби з корупцією?
14. Оцініть ефективність механізмів міжнародної співпраці у протидії транснаціональній корупції, таких як екстрадиція та взаємна правова допомога.
15. Яким чином інститути міжнародного фінансового контролю та антикорупційного моніторингу впливають на формування політики країн-реципієнтів допомоги?
16. Розгляньте роль міжнародних неурядових організацій (наприклад, Transparency International) у моніторингу рівня корупції та впливі на формування міжнародних антикорупційних стандартів.
17. Проаналізуйте структуру та функції ключових антикорупційних органів України (НАБУ, САП, ВАКС, НАЗК) та їхнє місце в системі публічної влади.
18. Розгляньте роль громадянського суспільства та засобів масової інформації у контролі за діяльністю антикорупційних органів та моніторингу їхньої ефективності.
19. Визначте основні виклики та перешкоди, з якими стикається система антикорупційних органів України у своїй діяльності.
20. Порівняйте українську модель антикорупційних органів з аналогічними системами в інших країнах (наприклад, Румунія, Хорватія, Грузія). Які уроки може винести Україна з їхнього досвіду успіхів та невдач?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Культура доброчесності в публічному управлінні: виклики формування та інструменти імплементації в Україні.
2. Інститут викривачів корупції (whistleblowers) як інструмент громадянського контролю.
3. Роль міжнародних акторів та їхній вплив на динаміку антикорупційних реформ в Україні: механізми впливу, ефективність та наслідки.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Corruption Perceptions Index. URL:
<https://www.transparency.org/en/publications/corruption-perceptions-index-2024>

2. Standards for Integrity in Political Finance: a Global Policy Position. URL: <https://www.transparency.org/en/publications/standards-for-integrity-in-political-finance-global-policy-position>
3. The Integrity Pact – Harnessing collective action for good governance and business integrity in public procurement. URL: <https://www.transparency.org/en/publications/integrity-pact-collective-action-good-governance-business-integrity-public-procurement>

Практичне заняття 10. Ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади та управління

Форма проведення: Семінар-практикум.

План семінару:

1. Теоретичні засади ефективності та результативності публічного управління
2. Ключові принципи ефективного та результативного публічного управління
3. КРІ в роботі органів публічної влади та управління.
4. Критерії та показники оцінки ефективності та результативності
5. Приклади ефективної та неефективної діяльності органів публічної влади
6. Шляхи підвищення ефективності та результативності діяльності органів публічної влади в Україні

Питання для обговорення:

1. У чому полягає відмінність між поняттями "ефективність" та "результативність" у контексті публічного управління? Наведіть приклади, які ілюструють цю різницю.
2. Які основні політологічні школи думки (наприклад, неоінституціоналізм, теорія раціонального вибору) пропонують власні концепції щодо визначення та вимірювання ефективності публічного управління?
3. Як концепція "Нового публічного менеджменту" (New Public Management) вплинула на розуміння ефективності та результативності в публічному управлінні?
4. Проаналізуйте, як ідеї "Good Governance" (належного врядування) перетинаються з концепціями ефективності та результативності публічного управління. Чи є "ефективність" обов'язковим атрибутом "належного врядування", чи це окремі, хоча й взаємопов'язані, виміри?

5. Як принцип "орієнтації на громадянина" (citizen-centric approach) впливає на зміну підходів до оцінки ефективності надання публічних послуг?
6. Яку роль відіграє стратегічне планування у забезпеченні ефективності та результативності діяльності органів публічної влади?
7. Що таке Ключові показники ефективності (KPI) і для чого вони використовуються в публічному управлінні? Наведіть 2-3 приклади KPI для державної установи.
8. Які переваги використання KPI для оцінки роботи органів публічної влади?
9. Назвіть щонайменше дві потенційні проблеми або недоліки, пов'язані із впровадженням KPI в публічному секторі.
10. Які основні критерії використовуються для оцінки ефективності публічних послуг (наприклад, якість, доступність, вартість)?
11. Опишіть, як можна виміряти результативність виконання державної програми чи політики.
12. В чому полягає відмінність між індикаторами "витрат" (inputs), "виходів" (outputs) та "результатів/впливів" (outcomes/impacts) при оцінці діяльності органів публічної влади?
13. Проведіть компаративний аналіз кейсів успішних та неуспішних реформ у публічному управлінні. Визначте спільні та відмінні риси, що обумовили їхню ефективність чи неефективність.
14. Дослідіть, як інституційне середовище (правове, політичне, культурне) впливає на здатність органів публічної влади демонструвати ефективну та результативну діяльність.
15. Наведіть приклад, коли на перший погляд ефективне рішення або реформа в публічному управлінні мала непередбачені негативні наслідки, і проаналізуйте причини цього.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Вплив партисипативних практик (громадські бюджети, консультації, петиції) на підвищення результативності місцевого самоврядування в умовах децентралізації в Україні.
2. Ефективність публічної влади в умовах воєнного стану: баланс між оперативністю, безпекою та демократичними принципами
3. Кроскультурний аналіз застосування показників ефективності (KPIs) у державному секторі: порівняння досвіду скандинавських країн та країн Центральної та Східної Європи (включно з Україною).

Практичне завдання:

Завдання 1. Аналіз реального звіту будь-якого українського органу публічної влади (Міністерство, державне агентство, міська рада тощо) за останні 2-3 роки, що містить дані про виконання програм або надання послуг.

Завдання:

1. Визначте, які критерії та показники ефективності/результативності були використані в цьому звіті. Чи відповідають вони теоретичним засадам, які ми вивчали?
2. Які дані, на вашу думку, відсутні у звіті для повноцінної оцінки ефективності?
3. Чи є звіт достатньо прозорим та зрозумілим для широкої публіки? Чому так/ні?

Завдання 2. Розробка KPI для конкретного випадку (відділу, проєкту, програми – на вибір здобувачів).

1. Розробіть 3-5 Ключових показників ефективності (KPIs) та 2-3 показники результативності.
 - KPIs (ефективність): Повинні вимірювати, наскільки добре використовуються ресурси для досягнення цілей (наприклад, час, вартість, якість процесу).
 - Показники результативності (outcomes): Повинні відображати кінцевий вплив на споживача послуги або суспільство (наприклад, задоволеність громадян, зміна в соціальній ситуації).
2. Поясніть, чому саме ці показники ви обрали, і як вони відображають як ефективність процесу, так і результативність досягнення мети.
3. Визначте потенційні ризики або недоліки у використанні саме цих KPI/показників (наприклад, маніпуляції, ігнорування інших аспектів).

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Performance Metrics for Public Services: Essential Measures for Effective Governance. URL: <https://www.publicsectorexperts.com/blog/public-sector-news-insights-and-analysis-1/performance-metrics-for-public-services-essential-measures-for-effective-governance-380>
2. Abdullah, A. S. B., Zulkifli, N. F. B., Zamri, N. F. B., Harun, N. W. B., & Abidin, N. Z. Z. (2022). The Benefits of Having Key Performance Indicators (KPI) in Public Sector. International Journal of Academic Research in Accounting Finance and Management Sciences, 12(3), 719–726.
(PDF) *The Benefits of Having Key Performance Indicators (KPI) in Public Sector*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/365586311_The_Benefits_of_Having_Key_Performance_Indicators_KPI_in_Public_Sector.

Практичне заняття 11. Сучасні технології, методи та підходи до організації роботи органів публічної влади та управління.

Форма проведення: Семінар-дискусія.

План семінару:

1. Управління змінами. Реформи та основні правила та технології їх здійснення.
2. Управління інноваціями та інноваційне управління в органах влади.
3. Проектний підхід до управління та реформування основних галузей життєдіяльності.
4. Державно-приватне партнерство та інші форми взаємодії органів публічної влади та суспільства.

Питання для дискусії:

1. Чи є «криза» обов'язковою передумовою успішних реформ у публічному управлінні, чи навпаки, саме стабільність дозволяє здійснити глибокі та системні трансформації?
2. Хто є "власником" реформ у публічному управлінні – політичні еліти, державні службовці-реформатори, громадянське суспільство, чи міжнародні донори? Які ризики виникають, якщо одна з цих груп домінує в процесі управління змінами?
3. Чи може "інноваційне управління" в публічному секторі бути лише "технологічною модернізацією" (впровадженням нових ІТ-рішень), чи воно обов'язково передбачає глибоку трансформацію культури, цінностей та мислення державних службовців?
4. Які політичні бар'єри є найбільшими перешкодами для впровадження інновацій у публічному управлінні, і чи можливо їх подолати без фундаментальних змін у політичній системі?
5. Чи є проектний підхід (Project Management) "срібною кулею" для реформування публічного сектору, чи його переваги (чітка структура, терміни, відповідальність) можуть бути нівельовані складністю та політичною природою публічних проблем?
6. Наскільки ефективним є проектний підхід у реалізації "великих" національних реформ (наприклад, судова реформа, земельна реформа), які є довгостроковими, політично чутливими та залежать від багатьох зовнішніх факторів?
7. Чи є державно-приватне партнерство (ДПП) ефективним інструментом для підвищення якості та ефективності публічних послуг, чи воно несе значні ризики для прозорості, підзвітності та суспільного інтересу?

8. Яким чином можна запобігти "захопленню" (capture) публічної політики приватними інтересами в рамках державно-приватного партнерства, забезпечуючи при цьому інвестиційну привабливість для бізнесу?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Принципи та інструменти поведінкової економіки (nudges) у формуванні та реалізації публічної політики.
2. Колаборативне врядування (collaborative governance) як модель взаємодії між органами публічної влади, бізнесом та громадянським суспільством: українські перспективи.
3. Використання великих даних (Big Data) та штучного інтелекту (AI) у прийнятті рішень органами публічної влади: етичні, політичні та управлінські виклики.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Government at a glance 2023. URL: <https://www.oecd.org/en/data/dashboards/government-at-a-glance-2023.html>

Практичне заняття 12. Стійкість та адаптивність публічного управління в умовах війни: досвід України та світові практики.

Форма проведення: *круглий стіл.*

I. Вступна частина (10 хв)

Короткий огляд: Викладач представляє загальну тему, окреслює ключові виклики, що постали перед публічним управлінням України в умовах війни, і пояснює мету заняття — проаналізувати досвід, виявити успішні практики та обговорити їхнє значення для майбутньої відбудови.

II. Панельні дискусії (60-80 хв)

Кожна панель триває 15-20 хвилин. Сюди входить вступ модератора (5 хв), власне обговорення та запитання від аудиторії (10-15 хв). Загалом 4 панелі.

Панель 1: Децентралізація як фундамент стійкості

Дискусійні питання:

1. Як реформа **децентралізації** допомогла громадам вистояти в умовах повномасштабної війни?
2. Які найскладніші виклики постали перед органами місцевого самоврядування у сфері безпеки, фінансів та управління?
3. Як міжмуніципальне співробітництво та побратимство сприяли ефективному реагуванню на кризу?

Панель 2: Цифрова трансформація та кібербезпека

Дискусійні питання:

1. Яку роль відіграло **електронне урядування** (наприклад, "Дія") у забезпеченні безперервності надання публічних послуг під час війни?
2. Як Україна адаптувала свою стратегію **кібербезпеки** для протидії зовнішнім загрозам?
3. Які можливості та ризики несе **цифровізація** для процесу відбудови?

Панель 3: Партнерство влади та громадянського суспільства

Дискусійні питання:

1. Як еволюціонувала роль **громадянського суспільства** в Україні: від волонтерства до інституційної взаємодії?
2. Які механізми **громадського контролю** є найефективнішими для запобігання корупції в умовах відбудови?
3. Чи достатньо влада залучає громадськість до процесів прийняття рішень щодо відновлення?

Панель 4: Лідерство та управління в умовах невизначеності

Дискусійні питання:

1. Які **нові навички** та якості стали критично важливими для лідерів у публічному секторі?
2. Як змінилися **моделі прийняття рішень** в органах публічного управління під впливом стресу та невизначеності?
3. Які світові практики можуть бути використані для **управління персоналом** в умовах кризи?

III. Підсумкова частина (10-15 хв)

- **Модератор:** Підсумовує ключові висновки, отримані в ході кожної панельної дискусії, і формулює загальні рекомендації.

Список рекомендованих джерел до ЗМ 3:

1. Заяць Б. Р. Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 081 – Право. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 210 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3678>
2. Єсенніков К. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ У РОБОТІ СТРУКТУР МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (ІНОЗЕМНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/16323>

3. Ковальчук В. Б. Особливості правового регулювання функціонування органів місцевого самоврядування в період воєнного стану в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2023. № 4. С. 37-46. URL: <https://ccu.gov.ua/library/osoblyvosti-pravovogo-regulyuvannya-funkcionuvannya-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-v>
4. Матчук С., Фурдига М. Ефективність управління органами публічної влади: концепція, умови та методологія. *Юридичний вісник*. 2024. №2. С. 38-44. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2024/7.pdf
5. Яремко І. І. Ефективність публічного управління та адміністрування: проблеми та напрями вдосконалення процесів оцінювання. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2022. №1 (7). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jun/28231/220373menedzhment-49-56.pdf>

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді, або відсутній.
	1 бал	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
	2 бали	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
Самостійна робота здобувача (усні відповіді)	0 балів	Самостійна робота не виконана або не зарахована.
	1 бал	Відповідь фрагментарна. Здобувач має поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Здобувач використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. Самостійна робота виконана у неповному обсязі, з суттєвими недоліками. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	2 бали	Відповідь здобувача майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Здобувач володіє вміннями аналізувати, порівнювати,

		узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, допущені окремі неточності. При відповіді на проблемні питання здобувач висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	3 бали	Здобувач продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Здобувач володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. Відсутні відповіді граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - тези (з використанням ІІІ)		
	0 бал	Представлений текст не є по формі тезами (підміняється рефератом, доповіддю).
	1-3 бали	Тези не відповідають необхідному обсягу, змістовні зв'язки тексту тез з цитованими науковими текстами відсутні, внутрішня логіка тексту порушена (текст є апікацією з власної думки і «цитат» з наукових текстів). Представлено власну позицію за визначеною проблематикою на побутовому рівні без аргументації. Не продемонстровано аналіз і

		редагування згенерованого III тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою III. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним III, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації.
	4-5 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція здобувача формально підкріплена посиланнями на наукову літературу за відсутності змістовних зв'язків з цитованими науковими текстами. Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, творчий підхід відсутній. Власна думка не достатньо аргументована практичними фактами. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого III тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним III, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації
	6-7 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена. Проблема розкрита з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Наведено аргументацію своєї думки з опорою на факти. Підготовлені тези є

		результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові тексти формально узгоджені, при цьому внутрішня логіка тексту розмита. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ШІ.
	8-9 балів	Тези відповідає необхідному обсягу, власна позиція викладена аргументовано. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована практичними фактами, простежується творчий підхід. Підготовлені тези є результатом власної оригінальної роботи, без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).
	10 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена грамотно і самостійно. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Наведено аргументацію своєї думки з опорою на

		практичні факти. III при підготовці тез не використовувався.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням III)	0 балів	Не зараховуються доповідь і презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано. Автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії.
	1 бал	Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого III тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою III. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним III, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні

		помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	2-3 бали	Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автором(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.

4-5 балів	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Поручена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ІІІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ІІІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
6-7 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально

		узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого III тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою III. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.
8-9 балів		Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема

		розкрита, усі її частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиленням на відповідні джерела).
	10 балів	Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито

		повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - аналітичний аналіз джерел (з використанням ШІ)	0 балів	Не зараховуються роботи, які виконані не самостійно, за допомогою ШІ без будь-якого зазначення про його застосування та критичний аналіз отриманого результату, або скачені з мережі Інтернет.
	1 бал	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше одно джерело. Аналіз відбувається за певною методикою, вибір якої недостатньо обґрунтований, критерії аналізу не зовсім зрозумілі і застосовуються автором з певними неточностями. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела, містить великі цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота слабо структурована, містить таблиці, показники, які оформлені не за правилами тощо. Висновки загальні, не підкріплені доказовою базою і не відображають авторської позиції з тематики, що досліджується. Не вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації.

	2-3 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше одно джерело. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії і застосовуються автором із чітким указанням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота добре структурована, містить таблиці, показники тощо. Висновки ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Виконаний аналіз джерел інформації частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації.
	4-5 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше два джерела. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами розглядалися і застосовувалися, однак мають потенціал і застосовуються автором із чітким указанням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитатами з першоджерел, добре структурований, містить таблиці, показники тощо, але частково продемонстровано аналіз і не здійснено редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність

		отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ІІІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався недостатньо обґрунтовані.
	6-7 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Власна думка аргументована фактами, творчий підхід застосовано частково. Продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ІІІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався мають певний сумнів, або недостатньо обґрунтовані.
	8-9 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела, з яких хоча б одно – статистичне (соціологічне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці

		дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, підготовлені без використання ШІ, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Результати аналітичного розгляду відредаговані інструментами ШІ, що не передбачають корегування змістовної частини, а лише стосуються граматичної та орфографічної редакції тексту.
	10 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела, із яких хоча б одно – статистичне (соціологічне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, без застосування інструментів ШІ.. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Автор аналізу демонструє глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до інтерпретації даних та формулювання рекомендацій.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання -проходження навчання на онлайн платформі Prometeus, Edera тощо	0-10	Підставою для зарахування онлайн навчання як ІНДЗ є отримання здобувачем сертифікату. Оцінювання здійснюється за кількістю балів, зазначених у сертифікаті. У разі відсутності у сертифікаті відмітки про кількість балів, отриманих за проходження курсу, свідченням успішності є результати підсумкового тестування за цим курсом (роздруковка з архіву особистого кабінету здобувача з цього курсу на онлайн ресурсі).

Контрольна модульна робота (тестування)	0-10 б.	Робота складається з 10 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 1 бал.
---	---------	---

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Публічна влада та управління» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену. Кількість балів здобувач отримує шляхом сумування балів, отриманих за усні відповіді на 2 теоретичні питання білету, кожне із яких оцінюється від 0 до 5 балів, та тестування. На практичному занятті, під час презентації ІНДЗ/практичних завдань здобувач, за умови використання ІІІ, повинен надати короткий коментар: як саме він його використовував? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

бали	Критерії
<i>Теоретичні питання</i>	
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-2 бали	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання. Відповіді на запитання формальні, книжкові.
3-4 бали	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
5 балів	Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.
<i>Тестові завдання</i>	
0-10 балів	10 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
------------	-----------------

Відмінно (90 – 100 A)	Здобувач повністю володіє навчальним матеріалом, а саме: <i>знає</i> поняття, види, форми та ознаки публічної влади, а також її співвідношення з соціальною та політичною владою; відмінності між державною та муніципальною владою, їхні спільні риси та функції; систему та класифікацію органів публічної влади в Україні, їхню організаційну структуру та функції; ключові аспекти організації роботи Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Уповноваженого з прав людини, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування; принципи багаторівневого управління, організаційно-функціональну структуру виконавчої влади та місцевого самоврядування; механізми взаємодії громадськості з органами публічного управління, форми її участі, а також основні положення Національної стратегії розвитку громадянського суспільства; основи теорії та моделі прийняття управлінських рішень, вплив інформаційних технологій та цифровізації на цей процес; принципи доброго врядування (good governance), сутність антикорупційної політики, світові стандарти та вітчизняні реалії, механізми запобігання політичній корупції; критерії та поняття ефективності, результативності та продуктивності в діяльності органів публічної влади, методи моніторингу якості управління та управлінського аудиту. <i>Уміє:</i> аналізувати та оцінювати діяльність органів публічної влади та управління з позицій політології; визначати ключові напрями здійснення публічної влади та її функції в Україні; критично оцінювати законотворчу діяльність та ефективність роботи Верховної Ради, а також інших центральних органів влади; розрізняти та застосовувати механізми взаємодії між різними рівнями публічного управління, зокрема в умовах децентралізації; розробляти та обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення форм участі громадськості в публічному управлінні; застосовувати на практиці технології прийняття управлінських рішень, враховуючи особливості їх регулювання та вплив цифровізації; оцінювати ефективність антикорупційних програм та імплементувати механізми
----------------------------------	---

	запобігання політичній корупції; проводити управлінський аудит та моніторинг якості роботи органів публічної влади, використовуючи визначені критерії; застосовувати сучасні управлінські підходи (управління змінами, проєктний підхід, інноваційне управління) для реформування та підвищення ефективності діяльності державних інституцій; обґрунтовувати доцільність використання різних форм взаємодії між владою та суспільством, зокрема державно-приватного партнерства. Здобувач демонструє вміння застосувати основні методи аналізу, інноваційні підходи для вирішення професійних завдань, використовувати новітні ІТ-технології у професійній діяльності; володіє фаховою лексикою українською і іноземною мовами для розв’язання фахових комунікативних завдань; використовує аналітичні підходи до аналізу політичної ситуації, політичних процесів і явищ, дослідження суб’єктів політичної діяльності та міжінституціональних зв’язків, а також розробляти цілісні програми політичних досліджень; дотримується у професійній діяльності принципів соціальної відповідальності та етичних установок; здатний нести професійну відповідальність за прийняті політичні рішення, зокрема у непередбачуваних умовах. Демонструє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, взаємодії з іншими людьми, вміння працювати в групах, а також навички активної участі в освітньому процесі та професійній діяльності й обстоювання власної позиції; критично осмислює основні теорії, принципи, методи і поняття сучасної політичної науки.
Добре (82 – 89 В)	Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, а саме: <i>знає</i> поняття, види, форми та ознаки публічної влади; відмінності між державною та муніципальною владою, їхні спільні риси та функції; систему та класифікацію органів публічної влади в Україні, їхню організаційну структуру та функції; ключові аспекти організації роботи Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Уповноваженого з прав людини,

	місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування; принципи багаторівневого управління, організаційно-функціональну структуру виконавчої влади та місцевого самоврядування; механізми взаємодії громадськості з органами публічного управління, форми її участі, критерії та поняття ефективності, результативності та продуктивності в діяльності органів публічної влади, методи моніторингу якості управління та управлінського аудиту. Має сформовані типові навички та вміння щодо аналізу та оцінки діяльності органів публічної влади та управління з позицій політології; визначення ключових напрямів здійснення публічної влади та її функції в Україні; оцінки законотворчої діяльності та ефективності роботи Верховної Ради, а також інших центральних органів влади в умовах децентралізації; розробляє пропозиції щодо вдосконалення форм участі громадськості в публічному управлінні; застосовує на практиці технології прийняття управлінських рішень, враховуючи особливості їх регулювання та вплив цифровізації; проводити управлінський аудит та моніторинг якості роботи органів публічної влади, використовуючи визначені критерії; застосовувати сучасні управлінські підходи (управління змінами, проєктний підхід, інноваційне управління) для реформування та підвищення ефективності діяльності державних інституцій.
Добре (74 – 81 С)	Здобувач загалом володіє теоретичними положеннями системи знань про публічну владу та управління, знає перелік суб'єктів публічної влади та управління, їхню організаційну структуру, функції та ключові аспекти організації роботи; принципи багаторівневого управління, організаційно-функціональну структуру виконавчої влади та місцевого самоврядування; механізми взаємодії громадськості з органами публічного управління, критерії ефективності, результативності та продуктивності діяльності органів публічної влади, методи моніторингу якості управління та управлінського аудиту. На основі отриманих знань робить аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових

	практичних завдань на професійному рівні. Допускає окремі суттєві неточності та помилки, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Має сформовані типові навички та вміння щодо формулювання, аналізу та оцінки діяльності органів публічної влади та управління; визначення ключових напрямів здійснення публічної влади та її функції в Україні; оцінки законотворчої діяльності та ефективності роботи Верховної Ради, а також інших центральних органів влади в умовах децентралізації; оцінює наявні в політичному дискурсі пропозиції щодо вдосконалення форм участі громадськості в публічному управлінні; застосовує на практиці технології прийняття управлінських рішень; здатний організувати управлінський аудит та моніторинг якості роботи органів публічної влади, використовуючи визначені критерії; застосовувати сучасні управлінські підходи (управління змінами, проєктний підхід, інноваційне управління) для реформування та підвищення ефективності діяльності державних інституцій.
Задовільно (64 – 73 D)	Здобувач частково володіє знаннями про публічну владу та управління, перелік суб'єктів публічної влади та управління, їхню організаційну структуру, функції та ключові аспекти організації роботи виконавчої влади та місцевого самоврядування; механізми взаємодії громадськості з органами публічного управління. Під час усних та письмових відповідей викладає інформацію фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки. Допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. Має слабкі навички та вміння щодо аналізу діяльності органів публічної влади та управління, ключових напрямів здійснення публічної влади в Україні, застосування сучасних управлінських підходів до реформування та підвищення ефективності діяльності державних інституцій. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості програмних результатів навчання.
Задовільно	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно (без аргументації та обґрунтування), на рівні

(60 – 63 E)	запам'ятовування відтворює систему знань про систему публічної влади та управління в Україні, знає основні центральні органи виконавчої влади, їх функціональні зв'язки та взаємодію з громадськістю, вміє проілюструвати теоретичні положення прикладами, але недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускає при цьому суттєві неточності або мало аргументовані відповіді. Має елементарні, нестійкі навички щодо аналізу діяльності органів публічної влади та управління, ключових напрямів здійснення публічної влади в Україні, застосування сучасних управлінських підходів до підвищення ефективності діяльності державних інституцій. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості програмних результатів навчання. Демонструє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, взаємодії з іншими людьми, уміння працювати в групах, брати участь в освітньому процесі та професійній діяльності; що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної програми з дисципліни.
Незадовільно (35 – 59 FX)	Здобувач недостатньо володіє початковим матеріалом, при його відтворенні відповідь елементарна, фрагментарна, має переважно репродуктивний характер, не може викласти зміст більшості питань теми під час усних та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє низький рівень застосування концептуальних і базових знань з публічної влади та управління у практичних ситуаціях, що не забезпечує практичної реалізації задач, які окреслює мета дисципліни.
Незадовільно (0 – 34 F)	Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача. Не усвідомлює мету навчальної діяльності. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень знань, навичок та здатності застосовувати основні знання політичної науки

	для вирішення практичних питань в сфері публічної влади та управління, що не забезпечує його підготовку до самостійного вирішення задач, які окреслює мета дисципліни.
--	--

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНА ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ»

1. Поняття та види публічної влади.
2. Форми та ознаки публічної влади.
3. Напрями здійснення публічної влади
4. Система органів публічної влади в Україні
5. Системно-структурна організація діяльності органів публічної влади в Україні
6. Правове регулювання та співвідношення функцій і компетенцій органів публічної влади.
7. Система форм та методів діяльності органів публічної влади.
8. Особливості організації та діяльності органів публічної влади в Україні та організації взаємодії між ними.
9. Особливості організації та діяльності Верховної ради України (законотворчість).
10. Інститут президенства та особливості його реалізації в сучасних системах публічної влади.
11. Особливості організації виконавчих органів влади (публічне адміністрування).
12. Органи правосуддя та їх місце в системі публічної влади.
13. Органи місцевого самоврядування та їх місце в системі публічної влади.
14. Моделі організації публічної влади в Україні та інших європейських країнах: порівняльний аналіз.
15. Вплив європейських стандартів на правове регулювання компетенцій органів публічної влади в Україні
16. Вплив цифрових технологій на трансформацію форм та методів діяльності органів публічної влади.
17. Роль громадського контролю у формуванні та реалізації методів діяльності органів публічної влади.
18. Законотворча функція Президента: за та проти.
19. Вплив євроінтеграційних процесів на реформування системи виконавчих органів влади в Україні.
20. Вплив реформи судової системи на ефективність правосуддя в Україні.
21. Роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад.
22. Децентралізація влади в Україні та її вплив на діяльність органів місцевого самоврядування.
23. Нова парадигма публічного управління і роль громадськості в процесі співуправління.

24. Участь громадськості в процесі публічного управління в Україні
25. Специфіка участі громадськості в умовах воєнного стану.
26. Децентралізація як інструмент розвитку багаторівневого управління та його вплив на якість публічних послуг.
27. Роль громадських організацій у адвокації інтересів суспільства.
28. Електронні інструменти громадської участі в публічному управлінні України: потенціал та реалізація.
29. Культура громадянської участі та її вплив на якість публічного управління в Україні: порівняльний аналіз регіональних відмінностей.
30. Проблеми міжнародно-правового визначення тимчасово окупованих територій та ключові історичні та сучасні приклади їхнього існування.
31. Поточні виклики та різні моделі управління тимчасово окупованими територіями
32. Міжнародно-правові та гуманітарні аспекти, що стосуються прав людини, власності та культурної спадщини на окупованих територіях.
33. Соціально-економічні, демографічні та культурні наслідки окупації для населення та інфраструктури тимчасово окупованих територій України.
34. Інклюзивність існуючих механізмів участі громадськості (публічні консультації, громадські слухання, електронні петиції) в Україні.
35. Участь громадськості як інструмент делегітимізації чи посилення авторитарних режимів.
36. Виклики цифровізації участі: від "е-демократії" до "інформаційних бульбашок" та поляризації.
37. Роль громадськості в постконфліктному управлінні та відновленні: виклики легітимності та довіри.
38. Історія дослідження процесу прийняття та реалізації рішень.
39. Державно-політичні рішення: сутність та функції.
40. Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття рішень.
41. Процес та технологія прийняття управлінських рішень.
42. Політологічний вимір феномену корупції.
43. Причини та наслідки корупційних практик.
44. Міжнародні стандарти антикорупційної політики держави.
45. Система антикорупційних органів України.
46. Культура доброчесності в публічному управлінні: виклики формування та інструменти імплементації в Україні.
47. Інститут викривачів корупції (whistleblowers) як інструмент громадянського контролю.
48. Роль міжнародних акторів та їхній вплив на динаміку антикорупційних реформ в Україні: механізми впливу, ефективність та наслідки.

49. Теоретичні засади ефективності та результативності публічного управління
50. Ключові принципи ефективного та результативного публічного управління
51. КРІ в роботі органів публічної влади та управління.
52. Критерії та показники оцінки ефективності та результативності
53. Приклади ефективної та неефективної діяльності органів публічної влади
54. Шляхи підвищення ефективності та результативності діяльності органів публічної влади в Україні
55. Вплив партисипативних практик (громадські бюджети, консультації, петиції) на підвищення результативності місцевого самоврядування в умовах децентралізації в Україні.
56. Ефективність публічної влади в умовах воєнного стану: баланс між оперативністю, безпекою та демократичними принципами
57. Управління змінами. Реформи та основні правила та технології їх здійснення.
58. Управління інноваціями та інноваційне управління в органах влади.
59. Проєктний підхід до управління та реформування основних галузей життєдіяльності.
60. Державно-приватне партнерство та інші форми взаємодії органів публічної влади та суспільства.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативні документи:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/prin>
2. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
7. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
9. Про цілі сталого розвитку України до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
10. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Основна література:

11. *Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування* : Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. 268 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32378>
12. Біла-Тіунова Л., Білоус-Осін Т., Тодощак О. *Децентралізація публічної влади* : навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2023. 66 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.23854>
13. Єсенніков К. *Особливості використання технології ІІІ у роботі структур місцевого самоврядування (іноземний і український досвід)*. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/16323>

14. *Законодавство та законотворчість*. Навчальний курс. URL: <https://e-learning.rada.gov.ua/storage/126/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83.pdf>
15. Технології прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності: конспект лекцій / укладач І. Г. Волинець. Луцьк, 2023. 93 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/23337>
16. Parlak B., Dogan K.-C. The Handbook of Public Administration. Lyon, 2022. URL: <https://bookchapter.org/kitaplar/Public%20Administration-Vol%201.pdf>

Допоміжна література:

1. Акімов А. В. Особливості державного управління в частині тимчасово окупованих територій України. Створення, концепції правових основ, імплементація на практиці. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2024. Вип. 1. С. 26-31. URL: <https://scispace.com/pdf/osoblivosti-derzhavnogo-upravlinnia-v-chastini-timchasovo-s7m68is9t5.pdf>
2. Діденко, О. М. Цифровізація прийняття управлінських рішень у публічному секторі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2023. № 1(76), 256-261. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.76.43.
3. Євсюков Є. В. Правове регулювання повноважень органів виконавчої влади в умовах воєнного стану: компаративний аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 3. С. 98-102. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2024/18.pdf
4. Ковальчук В. Б. Особливості правового регулювання функціонування органів місцевого самоврядування в період воєнного стану в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2023. № 4. С. 37-46. URL: <https://ccu.gov.ua/library/osoblyvosti-pravovogo-regulyuvannya-funkcionuvannya-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-v>
5. Коляда Т. А., Гук А. О. Принципи організації та діяльності органів публічної влади в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №14 (28). С. 102-110. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/7873/7917>
6. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. Київ, 2022. № 3 (21). С. 12-22. URL: <https://ccu.gov.ua/library/suchasnyy-ukrayinskyy-konstytucionalizm-v-umovah-voyennogo-stanu>
7. Лазур Ю. В. Процеси та технології прийняття рішень в публічному управлінні в умовах трансформаційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2023. №1(8), 5-11.

8. Манець С. Система багаторівневого стратегічного планування як елемент модернізації управління регіональним розвитком. *Молодий вчений*, 2025. №2 (133), 130-136. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-2-133-10>
9. Матчук С., Фурдига М. Ефективність управління органами публічної влади: концепція, умови та методологія. *Юридичний вісник*. 2024. №2. С. 38-44. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2024/7.pdf
10. Матчук С., Фурдига М. Ефективність управління органами публічної влади: концепція, умови та методологія. *Юридичний вісник*. 2024. №2. С. 38-44. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2024/7.pdf
11. Музиченко Г. В. Співпраця влади і громадянського суспільства як умова подальшого демократичного розвитку. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2022. Вип. 3 (63). С. 83-88.
12. Музиченко Г. В., Коляда Т. А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. *Політікус*. 2022. № 4-1 (спецвипуск), С. 72-78. URL: http://politicus.od.ua/spec_2022/11.pdf
13. Половинкіна Р. Ю. Правовий статус громадянина на тимчасово окупованій території України. *Право та державне управління*. 2023. №1. С. 22-26. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2023/3.pdf
14. Савчин М. Інституційна спроможність під час і після війни. URL: <https://zbruc.eu/node/116584>
15. Скопенко А. С., Мостенська Т. Г., Ковтун О. А., Загорулько А. О., Єрьомін М. В. Прийняття управлінських рішень в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №12. С. 87-96. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6701>
16. Стукан Т. М. Публічна влада: характеристика, ознаки та форми прояву. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 4 (31). С. 37-41. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2021/4/7.pdf>
17. Шостак А. Законотворчість по-українськи: хто та як пише проекти законів. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/2682/>
18. Шостак А. Як експерти можуть долучатися до законотворчої діяльності? URL: <https://uplan.org.ua/analytics/iak-eksperty-mozhut-doluchatysia-do-zakonotvorchoi-diialnosti-v-ukraini/>

Іноземні джерела:

1. Abdullah, A. S. B., Zulkifli, N. F. B., Zamri, N. F. B., Harun, N. W. B., & Abidin, N. Z. Z. (2022). The Benefits of Having Key Performance Indicators (KPI) in Public Sector. *International Journal of Academic Research in Accounting Finance and Management Sciences*, 12(3), 719–726. (PDF) *The Benefits of Having Key Performance Indicators (KPI) in Public*

- Sector. Available from:
https://www.researchgate.net/publication/365586311_The_Benefits_of_Having_Key_Performance_Indicators_KPI_in_Public_Sector.
2. Bussu, S., & Bua, A. (Eds.). (2022). *Reclaiming Participatory Governance: Social Movements and the Reinvention of Democratic Innovation*. Routledge. URL:
https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781000881028_A45826131/preview-9781000881028_A45826131.pdf
 3. Corruption Perceptions Index. URL:
<https://www.transparency.org/en/publications/corruption-perceptions-index-2024>
 4. Ding Xin, Tetiana Koliada, Ganna Muzychenko. Assessment of the impact of budget decentralization on sustainable development of territorial communities in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol.7. No.4. P.8-17.
 5. Government at a glance 2023. URL:
<https://www.oecd.org/en/data/dashboards/government-at-a-glance-2023.html>
 6. Hedikova N., Muzychenko G. Reforming the institute of Local Government: Current Polish and Ukrainian Cases. *European Journal of Transformation Studies*. 2021. Vol.9. No.1. P.87-100. Vol.7. No.4. P.8-17.
 7. Lima, V., (2025) “Strengthening Participatory Governance Through Resilience and Tech-Enabled Democratic Innovations”, *Journal of Deliberative Democracy* 21(1). doi: <https://doi.org/10.16997/jdd.1613>
 8. Performance Metrics for Public Services: Essential Measures for Effective Governance. URL: <https://www.publicsectorexperts.com/blog/public-sector-news-insights-and-analysis-1/performance-metrics-for-public-services-essential-measures-for-effective-governance-380>
 9. Standards for Integrity in Political Finance: a Global Policy Position. URL:
<https://www.transparency.org/en/publications/standards-for-integrity-in-political-finance-global-policy-position>
 10. The Integrity Pact – Harnessing collective action for good governance and business integrity in public procurement. URL:
<https://www.transparency.org/en/publications/integrity-pact-collective-action-good-governance-business-integrity-public-procurement>
 11. The role and purpose of Local Government. URL:
<https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/25724/03chapter3.pdf?sequence=4/1000>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Освітній Центр Верховної ради України. URL: <https://osvita.rada.gov.ua/>
3. Портал відкритих даних Верховної ради України. URL: <https://data.rada.gov.ua/open>
4. Програма розвитку ООН в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>
5. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
6. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
7. Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/>
8. Рада Національної безпеки і оборони. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
9. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog>
10. Всеукраїнська Асоціація ОТГ. URL: <https://hromady.org/>
11. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/providers/tsentru-profesiinoho-rozvytku-ta-komunikatsii-asotsiatsii-mist-ukrainy>
12. Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/news/13159>

